JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHISINING KASBIY KOMPETENTLIGINI MILLIY BAHOLASH TIZIMI TALABLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH

B.H.Nurulloyev[1]

1. Osiyo xalqaro universiteti magistranti

Mas'ul muallif: Nurulloyev Behruz Husniddin o‘g‘li, Osiyo xalqaro universiteti magistranti.

Received: 12 Noyabr 2026
Accepted: 17 Noyabr 2026
Published: 22 Noyabr 2026

Copyright: © 2026 by the author(s). Licensee Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi.

Iqtibos uchun: Nurulloyev, B. H. JISMONIY TARBIYA O‘QITUVCHISINING KASBIY KOMPETENTLIGINI MILLIY BAHOLASH TIZIMI TALABLARI ASOSIDA RIVOJLANTIRISH / B. H. Nurulloyev // Buxoro xalqaro universiteti ilmiy axborotnomasi. — 2026. — T. 11, № 2. — B. 201–204.

Annotatsiya. Ushbu maqolada jismoniy tarbiya o‘qituvchisining kasbiy kompetentligini milliy baholash tizimi talablari asosida rivojlantirishning nazariy va amaliy jihatlari yoritiladi. Tadqiqotning maqsadi milliy ta’lim talablari, kompetensiyaviy yondashuv va baholash mezonlarini o‘zaro uyg‘unlashtiruvchi metodik modelni asoslashdan iborat. Ishda ilmiy-pedagogik manbalarni tahlil qilish, qiyosiy tahlil, tizimlashtirish va modellashtirish usullaridan foydalanildi. Natijada jismoniy tarbiya o‘qituvchisi kompetentligining kasbiy-pedagogik, metodik, baholash-diagnostik, raqamli va refleksiv tarkibiy qismlari ajratildi; ularni rivojlantirish uchun mezonlar, indikatorlar va bosqichma-bosqich amaliy mexanizm taklif etildi. Maqolada keltirilgan jadval va model amaliy tajriba natijasi sifatida emas, balki keyingi empirik sinovlar uchun metodik loyiha sifatida qaraladi. Taklif etilgan yondashuv o‘qituvchining darsni rejalashtirish, o‘quvchilar jismoniy rivojlanishini kuzatish, xavfsiz ta’lim muhitini ta’minlash, baholash natijalaridan ta’limni takomillashtirishda foydalanish ko‘nikmalarini tizimli rivojlantirishga qaratilgan.

Kalit so'zlar: jismoniy tarbiya, kasbiy kompetentlik, milliy baholash tizimi, kompetensiyaviy yondashuv, pedagogik diagnostika, baholash mezonlari, refleksiya, raqamli kompetentlik, malaka oshirish.

РАЗВИТИЕ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ КОМПЕТЕНТНОСТИ ПРЕПОДАВАТЕЛЯ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ НА ОСНОВЕ ТРЕБОВАНИЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ СИСТЕМЫ ОЦЕНИВАНИЯ

Аннотация. В статье рассматриваются теоретические и практические аспекты развития профессиональной компетентности учителя физической культуры с учетом требований национальной системы оценивания. Цель исследования - обосновать методическую модель, согласующую национальные образовательные требования, компетентностный подход и критерии оценивания. Использованы методы анализа научно-педагогических источников, сравнительного анализа, систематизации и моделирования. В результате выделены профессионально-педагогический, методический, оценочно-диагностический, цифровой и рефлексивный компоненты компетентности учителя физической культуры. Предложен поэтапный механизм их развития с соответствующими критериями и индикаторами. Таблица и модель представлены не как результаты завершенного экспериментального исследования, а как методический проект, требующий последующей эмпирической проверки. Подход ориентирован на системное совершенствование умений педагога планировать занятия, наблюдать за физическим развитием обучающихся, обеспечивать безопасность образовательной среды и использовать результаты оценивания для улучшения преподавания.

Ключевые слова: физическая культура, профессиональная компетентность, национальная система оценивания, компетентностный подход, педагогическая диагностика, критерии оценивания, рефлексия, цифровая компетентность, повышение квалификации.

DEVELOPING THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF PHYSICAL EDUCATION TEACHERS BASED ON THE REQUIREMENTS OF THE NATIONAL ASSESSMENT SYSTEM

Abstract. This article examines theoretical and practical aspects of developing physical education teachers’ professional competence in line with the requirements of the national assessment system. The study aims to substantiate a methodological model that aligns national educational requirements, a competence-based approach, and assessment criteria. The methods include analysis of pedagogical literature, comparative analysis, systematisation, and modelling. The article identifies five interconnected components of teacher competence: professional-pedagogical, methodological, assessment-diagnostic, digital, and reflective. It proposes a staged development mechanism with corresponding criteria and indicators. The table and model are presented as a methodological proposal for subsequent empirical testing rather than as findings from a completed experiment. The approach is intended to support teachers in planning lessons, monitoring learners’ physical development, maintaining a safe learning environment, and using assessment evidence to

improve teaching. The article also emphasises formative feedback, differentiated instruction, transparent assessment criteria, and continuous professional learning as key conditions for improving the quality and fairness of physical education.

Keywords: physical education, professional competence, national assessment system, competence-based approach, pedagogical diagnostics, assessment criteria, reflection, digital competence, professional development.

Kirish. Ta'lim sifatini oshirish zamonaviy pedagogik siyosatning muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, bunda o'qituvchining kasbiy tayyorgarligi va uning faoliyatini baholash mezonlari alohida ahamiyat kasb etadi. Jismoniy tarbiya fani o'quvchilarning sog'lom turmush tarzini shakllantirish, harakat faolligini rivojlantirish, jamoada hamkorlik qilish, intizom va o'zini boshqarish ko'nikmalarini mustahkamlashga xizmat qiladi. Shu sababli jismoniy tarbiya o'qituvchisining vazifasi faqat mashqlarni ko'rsatish yoki sport natijalarini qayd etish bilan cheklanmaydi. U o'quvchilarning yosh va individual xususiyatlarini hisobga olishi, darsni xavfsiz tashkil etishi, o'quv natijalarini adolatli baholashi va olingan ma'lumotlar asosida ta'lim jarayonini takomillashtirishi lozim.

Milliy baholash tizimi talablari o'quv natijalarining aniqligi, baholashning shaffofligi, mezonlarning oldindan belgilanishi va o'quvchi rivojlanishiga yo'naltirilgan qayta aloqani kuchaytirishni taqozo etadi. Bunday sharoitda o'qituvchi kompetentligini faqat nazariy bilimlar bilan o'lchash yetarli emas. Darsni loyihalash, pedagogik vaziyatlarga mos qaror qabul qilish, jismoniy yuklamani me'yorlash, o'quvchilarning yutuq va qiyinchiliklarini aniqlash hamda baholash natijalarini amaliy qarorlarga aylantirish qobiliyatlari ham muhimdir.

O'zbekiston Respublikasining "Ta'lim to'g'risida"gi Qonunida ta'lim sohasidagi munosabatlarning huquqiy asoslari belgilangan. Ushbu huquqiy doirada ta'lim sifatini ta'minlash, pedagoglarning kasbiy faoliyatini rivojlantirish va ta'lim oluvchilar uchun tegishli sharoit yaratish masalalari muhim o'rin tutadi. Shuningdek, UNESCOning jismoniy tarbiya va sport bo'yicha xalqaro hujjatlarida sifatli jismoniy tarbiya, inklyuziv ishtirok va malakali pedagogik rahbarlikning ahamiyati qayd etiladi.

Mavzuning dolzarbligi milliy baholash talablarini jismoniy tarbiya fanining o'ziga xos xususiyatlari bilan uyg'unlashtirish zarurati bilan belgilanadi. Jismoniy tarbiya natijalarini baholashda faqat tezlik, kuch yoki chidamlilik ko'rsatkichlariga tayanish o'quvchining boshlang'ich imkoniyatlari, sog'lig'i, individual rivojlanish sur'ati va darsdagi ishtirokini to'liq aks ettirmasligi mumkin. Shuning uchun baholash jarayoni natija bilan birga harakat texnikasi, xavfsizlik qoidalariga rioya qilish, shaxsiy o'sish, hamkorlik va o'z faoliyatini tahlil qilishni ham qamrab olishi kerak.

Maqolaning maqsadi - jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetentligini milliy baholash tizimi talablari asosida rivojlantirishga xizmat qiluvchi tarkibiy qismlar, mezonlar va metodik mexanizmni nazariy jihatdan asoslash. Maqsaddan kelib chiqib, quyidagi vazifalar belgilandi: kasbiy kompetentlik mazmunini aniqlashtirish; baholash tizimi bilan bog'liq pedagogik talablarni umumlashtirish; kompetentlik tarkibiy qismlari va indikatorlarini taklif qilish; o'qituvchilar malakasini oshirishga yo'naltirilgan amaliy tavsiyalar ishlab chiqish.

Metodlar. Maqola nazariy-tahliliy xarakterga ega. Tadqiqotning metodologik asosini kompetensiyaviy yondashuv, natijaga yo'naltirilgan ta'lim, uzluksiz kasbiy rivojlanish va formativ baholash tamoyillari tashkil etadi. Kompetensiyaviy yondashuv bilimni amaliy vaziyatda qo'llash, kasbiy vazifalarni mustaqil bajarish va o'z faoliyatining natijasini tahlil qilishga urg'u beradi. Formativ baholash esa o'quv jarayonida muntazam qayta aloqa berish va o'qitish usullarini o'quvchi ehtiyojlariga moslashtirishni ko'zda tutadi.

Birinchi metod sifatida ilmiy-pedagogik manbalar tahlili qo'llanildi. Unda o'qituvchi kompetentligiga oid yondashuvlar, sifatli jismoniy tarbiya tamoyillari hamda ta'lim natijalarini baholashga doir tavsiyalar mazmunan o'rganildi. Ikkinchi metod - qiyosiy tahlil - an'anaviy, asosan yakuniy natijaga qaratilgan baholash bilan mezonlarga asoslangan, rivojlantiruvchi baholash o'rtasidagi farqlarni aniqlashga xizmat qildi. Uchinchi metod - tizimlashtirish - kompetentlik tarkibiy qismlarini o'zaro bog'liq tizim sifatida guruhlash imkonini berdi. To'rtinchi metod - pedagogik modellashtirish - kasbiy kompetentlikni rivojlantirish bosqichlari, vositalari va kutiladigan natijalarini bir tizimga keltirish uchun ishlatildi.

Taklif etilayotgan modelni ishlab chiqishda quyidagi tamoyillarga amal qilindi: milliy o'quv talablari bilan muvofiqlik; baholash mezonlarining ochiqligi; o'quvchilarning individual farqlarini hisobga olish; jismoniy va psixologik xavfsizlik; inklyuzivlik; dalillarga asoslangan qaror qabul qilish; o'qituvchining uzluksiz refleksiyasi. Model amaliyotga tatbiq etilishidan oldin ekspert baholashi, tajriba-sinov ishlari va ishonchlilik tahlili orqali tekshirilishi lozim. Shu sababli maqoladagi jadval va xulosalar empirik natija sifatida emas, nazariy umumlashtirish va metodik taklif sifatida talqin qilinadi.

Natijalar. Tahlil natijasida jismoniy tarbiya o'qituvchisining kasbiy kompetentligini beshta o'zaro bog'liq tarkibiy qism orqali ko'rib chiqish maqsadga muvofiq deb topildi. Birinchi komponent - kasbiy-pedagogik kompetentlik - fan mazmunini bilish, yosh fiziologiyasi va pedagogik psixologiya asoslarini tushunish, dars maqsadini o'quv natijalari bilan bog'lashni qamrab oladi. Ikkinchi komponent - metodik kompetentlik - mashqlarni to'g'ri tanlash, yuklamani bosqichma-bosqich oshirish, darsning tayyorlov, asosiy va yakuniy qismlarini mantiqiy tashkil etish, differensial yondashuvni qo'llash bilan tavsiflanadi.

Uchinchi komponent - baholash-diagnostik kompetentlik - o'quv natijalarini aniq mezonlar asosida kuzatish, natijalarni qayd etish, xolis fikr-mulohaza berish va ma'lumotlardan keyingi darsni rejalashtirishda foydalanish qobiliyatidir. To'rtinchi komponent - raqamli kompetentlik - elektron jadvallar, videokuzatuv yoki boshqa mos raqamli vositalar yordamida natijalarni qayd etish, ma'lumotlarni himoya qilish va ulardan pedagogik maqsadda oqilona foydalanishni anglatadi. Beshinchi komponent - refleksiv va kommunikativ kompetentlik - o'z darsini tahlil qilish,

hamkasblar bilan tajriba almashish, ota-onalar va o‘quvchilar bilan hurmatga asoslangan muloqot olib borish hamda kasbiy rivojlanish maqsadlarini belgilashni o‘z ichiga oladi.

Milliy baholash tizimi talablari bilan uyg‘unlikni ta’minlash uchun har bir komponent kuzatiladigan indikatorlar orqali tavsiflanishi zarur. Indikatorlar mavhum sifatlarni emas, amalda ko‘rish va hujjatlashtirish mumkin bo‘lgan xatti-harakatlarni ifodalashi kerak. Masalan, “baholashni yaxshi biladi” degan umumiy ibora o‘rniga “dars boshida baholash mezonlarini tushuntiradi”, “o‘quvchi natijasini mezon bo‘yicha qayd etadi” va “qayta aloqa asosida keyingi mashqni moslashtiradi” kabi ko‘rsatkichlar ishlatilishi mumkin.

Baholash mezonlarini ishlab chiqishda o‘quvchilarning faqat yakuniy sport ko‘rsatkichlarini emas, balki boshlang‘ich holatdan o‘sish dinamikasini ham inobatga olish muhim. Bu yondashuv jismoniy imkoniyatlari turlicha bo‘lgan o‘quvchilarga adolatli munosabatni qo‘llab-quvvatlaydi. Biroq individual o‘sishga urg‘u berish umumiy o‘quv maqsadlarini bekor qilmaydi: o‘qituvchi milliy o‘quv dasturida belgilangan natijalarni saqlagan holda, o‘quvchining o‘zlashtirish yo‘lini va yuklama darajasini moslashtirishi lozim.

Kasbiy kompetentlikni rivojlantirish bir martalik seminar bilan cheklanmasligi kerak. Samarali mexanizm ehtiyojlarni aniqlash, maqsad qo‘yish, amaliy mashg‘ulot, darsni kuzatish, fikr-mulohaza olish, natijalarni tahlil qilish va takroriy rejalashtirish siklidan iborat bo‘lishi maqsadga muvofiq. Ushbu sikl o‘qituvchining o‘z faoliyatiga egalik hissini kuchaytiradi va malaka oshirishni real dars amaliyoti bilan bog‘laydi.

1-jadval.

Jismoniy tarbiya o‘qituvchisi kompetentligini baholashning taklif etilayotgan mezonlari

Komponent	Asosiy mezon	Kuzatiladigan indikatorlar	Baholash dalillari
Kasbiy-pedagogik	Mazmun va o‘quv maqsadini bilish	Maqsadni aniq belgilaydi; yosh va individual xususiyatlarni hisobga oladi	Dars ishlanmasi, kuzatuv varaqasi
Metodik	Dars va jismoniy yuklamani tashkil etish	Mashqlar ketma-ketligi mantiqiy; xavfsizlik qoidalari tushuntiriladi; topshiriqlar differensiallashtiriladi	Dars kuzatuvi, topshiriqlar to‘plami
Baholash-diagnostik	Mezonli va rivojlantiruvchi baholash	Mezonlarni oldindan e’lon qiladi; natijalarni qayd etadi; individual qayta aloqa beradi	Rubrika, natijalar jurnali, fikr-mulohaza
Raqamli	Ma’lumot bilan ishlash	Natijalarni tartibli saqlaydi; oddiy tahlil vositalaridan foydalanadi; maxfiylikni ta’minlaydi	Elektron jadval, tahliliy qayd
Refleksiv-kommunikativ	O‘z faoliyatini tahlil qilish va hamkorlik	Darsdan keyin xulosa chiqaradi; rivojlanish maqsadini belgilaydi; hamkasb fikridan foydalanadi	Refleksiya kundaligi, mentor xulosasi

Manba: muallif tomonidan nazariy tahlil asosida ishlab chiqilgan.

Muhokama. Taklif etilgan mezonlar tizimi o‘qituvchi faoliyatini birgina yakuniy natija yoki umumiy taassurot asosida baholashning cheklangan jihatlarini kamaytirishga qaratilgan. Masalan, o‘quvchilarning yugurish yoki sakrash ko‘rsatkichlari sinfning boshlang‘ich tayyorgarligi, sog‘liq holati, mashq qilish tajribasi va boshqa omillarga bog‘liq bo‘lishi mumkin. Shu sababli o‘qituvchining samaradorligini faqat o‘quvchilarning sport natijalari bilan tenglashtirish to‘g‘ri emas. Bunda o‘qituvchining xavfsiz muhit yaratishi, o‘quvchilarni faol jalb qilishi, texnikani to‘g‘ri o‘rgatishi va individual taraqqiyotni qayd etishi ham hisobga olinishi kerak.

Milliy baholash tizimiga moslik, avvalo, maqsad, o‘qitish faoliyati va baholash o‘rtasidagi uyg‘unlikni talab etadi. Agar dars maqsadi harakat texnikasini o‘zlashtirish bo‘lsa, baholash faqat tezlikni o‘lchashga qaratilmasligi lozim. Agar maqsad jamoaviy hamkorlikni rivojlantirish bo‘lsa, o‘quvchining sheriklariga munosabati, qoidalarga rioya qilishi va umumiy vazifaga qo‘shgan hissasi ham mezonlarda aks etishi mumkin. Demak, baholash vositasi o‘quv maqsadiga mos bo‘lishi zarur.

Formativ baholash o‘quvchi faoliyatini jazolash yoki saralash vositasi sifatida emas, o‘rganishni yaxshilash vositasi sifatida qo‘llanganda samarali bo‘ladi. Aniq va qisqa qayta aloqa o‘quvchiga nimani to‘g‘ri bajargani, qaysi jihatni yaxshilashi va keyingi qadam qanday bo‘lishini ko‘rsatadi. Jismoniy tarbiya mashg‘ulotlarida bunday qayta aloqa xavfsizlik va harakat texnikasiga oid ko‘rsatmalar bilan birga berilishi mumkin. O‘qituvchi baholash mezonlarini dars boshida tushuntirishi, zarur hollarda namuna ko‘rsatishi va o‘quvchiga o‘z natijasini kuzatish imkonini yaratishi kerak.

Raqamli vositalardan foydalanish baholash ma’lumotlarini tizimlashtirish va vaqt davomida o‘zgarishlarni kuzatishga yordam beradi. Biroq raqamlashtirishning o‘zi sifat kafolati emas. Kiritilgan ma’lumotlarning aniqligi, o‘quvchi haqidagi axborotning maxfiyligi, qurilmalardan teng foydalanish imkoniyati va pedagogik qarorlarning insoniy omili saqlanishi lozim. O‘qituvchi raqamli ko‘rsatkichni kontekstdan uzib talqin qilmasligi, uni kuzatuv va kasbiy mulohaza bilan birga ko‘rib chiqishi kerak.

Kompetentlikni baholashda bir nechta dalil manbalarini uyg‘unlashtirish tavsiya etiladi: dars kuzatuvi, dars ishlanmasi, baholash rubrikasi, o‘quvchilar natijalari, refleksiya kundaligi va mentorning fikri. Bunday yondashuv bir martalik kuzatuvdan kelib chiqadigan xatoliklarni kamaytirishi mumkin. Shu bilan birga, indikatorlar soni haddan tashqari ko‘paytirilmasligi, o‘qituvchi uchun tushunarli va amaliyotda qo‘llash mumkin bo‘lishi kerak.

Modelni joriy etish uch bosqichda tashkil qilinishi mumkin. Diagnostik bosqichda o‘qituvchining ehtiyojlari va

mavjud amaliyoti aniqlanadi. Rivojlantiruvchi bosqichda seminar, mikroo‘qitish, dars kuzatuvi, hamkasblar bilan tahlil va metodik topshiriqlar amalga oshiriladi. Monitoring-refleksiya bosqichida o‘zgarishlar dalillar asosida ko‘rib chiqilib, keyingi kasbiy maqsadlar belgilanadi. Ushbu bosqichlar qat’iy va bir martalik ketma-ketlik emas; ular uzluksiz takomillashtirish sikli sifatida ishlashi mumkin.

1-rasm. Kasbiy kompetentlikni rivojlantirishning taklif etilayotgan sikli

Diagnostika → Maqsad belgilash → Amaliy rivojlanish → Kuzatuv va qayta aloqa → Refleksiya → Qayta rejalashtirish

Manba: muallif tomonidan ishlab chiqilgan konseptual model.

Xulosa va tavsiyalar. Nazariy tahlil jismoniy tarbiya o‘qituvchisining kasbiy kompetentligini milliy baholash tizimi talablariga muvofiq rivojlantirish uchun o‘zaro bog‘langan mezonlar, kuzatiladigan indikatorlar va uzluksiz kasbiy rivojlanish mexanizmi zarurligini ko‘rsatadi. Kompetentlikni faqat fan bo‘yicha bilim yoki o‘quvchilarning yakuniy jismoniy ko‘rsatkichlari bilan cheklash o‘qituvchining real kasbiy faoliyatini to‘liq yoritmaydi. Shu bois pedagogik, metodik, baholash-diagnostik, raqamli va refleksiv-kommunikativ tarkibiy qismlarni birgalikda ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq.

Amaliyot uchun quyidagi tavsiyalar ilgari suriladi: birinchidan, har bir dars maqsadiga mos, oldindan tushuntirilgan va o‘quvchi uchun tushunarli baholash mezonlari ishlab chiqilsin; ikkinchidan, o‘quvchining boshlang‘ich holati va individual rivojlanish dinamikasi hisobga olinsin; uchinchidan, dars kuzatuvi, rubrika, elektron qaydlar va refleksiya kundaligi kabi dalillar birgalikda qo‘llansin; to‘rtinchidan, jismoniy yuklama va topshiriqlar o‘quvchilarning yoshi, tayyorgarligi va xavfsizligiga moslashtirilsin; beshinchidan, malaka oshirish faoliyati real dars muammolari va o‘qituvchining individual ehtiyojlariga bog‘lansin.

Keyingi tadqiqotlarda taklif etilgan mezonlarning mazmuniy validligini ekspertlar ishtirokida tekshirish, turli ta’lim muassasalarida tajriba-sinov ishlarini tashkil etish va modelning o‘qituvchi faoliyatiga ta’sirini empirik ma’lumotlar asosida baholash zarur. Bunda boshlang‘ich va yakuniy diagnostika natijalari, dars kuzatuvi, o‘quvchilar fikri hamda o‘qituvchining refleksiv qaydlari taqqoslanishi mumkin. Shunday qilib, milliy baholash talablari o‘qituvchini faqat nazorat qilish mexanizmi emas, balki uning kasbiy o‘sishini qo‘llab-quvvatlovchi vosita sifatida qo‘llangandagina ta’lim sifati va baholash adolatliligini oshirishga xizmat qiladi.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

[1] O‘zbekiston Respublikasining “Ta’lim to‘g‘risida”gi Qonuni. – 23.09.2020. – URL: https://lex.uz/docs/5013007 (murojaat qilingan sana: 23.10.2026).

[2] UNESCO. Quality Physical Education (QPE): Guidelines for Policy-Makers. – Paris: UNESCO, 2015. – URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000231101 (murojaat qilingan sana: 23.10.2026).

[3] UNESCO. International Charter of Physical Education, Physical Activity and Sport. – Paris: UNESCO, 2015. – URL: https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000235409 (murojaat qilingan sana: 23.10.2026).

[4] Black P., Wiliam D. Assessment and Classroom Learning // Assessment in Education: Principles, Policy & Practice. – 1998. – Vol. 5, № 1. – P. 7–74. – DOI: https://doi.org/10.1080/0969595980050102.

[5] Hattie J., Timperley H. The Power of Feedback // Review of Educational Research. – 2007. – Vol. 77, № 1. – P. 81–112. – DOI: https://doi.org/10.3102/003465430298487.

[6] Shulman L.S. Those Who Understand: Knowledge Growth in Teaching // Educational Researcher. – 1986. – Vol. 15, № 2. – P. 4–14. – DOI: https://doi.org/10.3102/0013189X015002004.

[7] European Commission. Key Competences for Lifelong Learning. – Luxembourg: Publications Office of the European Union, 2019. – URL: https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/297a33c8-a1f3-11e9-9d01-01aa75ed71a1 (murojaat qilingan sana: 23.10.2026).

[8] OECD. Synergies for Better Learning: An International Perspective on Evaluation and Assessment. – Paris: OECD Publishing, 2013. – DOI: https://doi.org/10.1787/9789264190658-en.